СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 49. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 2-го БЕРЕЗНЯ 1949. No. 49. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, MARCH 2, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen { 4-0807 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ЗА ЦИВІЛЬНУ КОНТРОЛЮ НАД ВІЙСЬКОВОЮ УСТАНОВОЮ В ЗАБЕЗПЕЦІ НАЦІЇ

Вашингтон, 28. лютого. — Комісія Організації Екзекутивної Ділянки Уряду, якої головою є колишній президент Герберт Гувер, предявила конгресові восьму частину своїх студій над теперішніми недостачами уряду і поставила рішуче домагання, щоб поставити Країву Військову Установу під сильну цивільну контролю. Це потрібне на те, щоб зберегти добробут країни перед вузькими інтересами службовиків. При цій нагоді комісія ствердила, що Країва Установа є під теперішню пору „майже найслабшим департаментом".

Комісія вказує на спосіб, щоб президент був у ближчих звязках з організацією забезпеки; щоб секретар оборони мав владу над секретарями армії, фльоти й повітряних сил і щоб ці секретарі мали тільки становище підсекретарів оборони; щоб секретар оборони мав право назначити предсідника спільних головних штабів; щоб встановити спосіб складання одного оборонного бюджету без зайвих таких самих видатків в різних ділянках оборони.

Секретар оборони Джеймс Форестал не брав участи в нарадах над складенням цього звіту, хоч він є одним з 12 членів комісії. Досі звісно, що проти такого звіту спротивилися три секретарі поодиноких ділянок воєнної служби.

ОСНОВНИЙ ВИШКІЛ В АРМІЇ ПРОДОВЖЕНИЙ

Форт Монро, Вирджінія. — Армія додасть шість тижнів часу на основний вишкіл рекрутів до теперішніх восьми тижнів, як це сповіщає ген. Джейкоб Л. Деверс, голова полевих сил армії. Нова програма вишколу почнеться з днем 7. березня. У програмі будуть класти більше ваги на значення кожного вояка особисто, як боєву одиницю. Вояк має бути спосібний „думати, діяти і бути відповідальним з власної ініціятиви" — сказано в розпорядку ген. Деверса.

РІШАЛЬНА БОРОТЬБА ПРОТИ ОБСТРУКЦІЇ В СЕНАТІ.

Вашингтон. — На зазив президента Трумана в сенаті почали прихильники адміністрації боротьбу проти обструкції („филибостер") південних сенаторів, які хочуть заблокувати президентську програму праці в конгресі. У сенаті появилася в цій справі резолюція, щоб обмежити право виголошування промов. Проти цеї резолюції почали обструкцію деякі південні сенатори. Президент, як кажуть, дав доручення своїм прихильникам, щоб перевести боротьбу за обмеження обструкції навіть коштом інших справ, які мають прийти на денний порядок нарад.

НЮ ЙОРК МАЄ БІЛЬЙОН ДОЛЯРІВ ПРИХОДУ З КОНВЕНЦІЙ

Ню Йорк. — Минулого року місто Ню Йорк гостило в себе 2,184,572 позамісцевих людей, які приїздили сюди на різні конвенції. Ці цифри зладило Нюйорське Бюро Конвенцій і Гостей, на якого чолі стоїть Бернард Ф. Гімбел. Усіх конвенцій в році 1948 було 649. Вони принесли містові приходу біля більйона долярів.

ЗА ДОДАТКОВИХ 250 МІЛЬЙОНІВ НА СУСПІЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.

Вашингтон. — Комісія засобів і способів радить тепер над додатковими фондами у висоті $250,000,000 річно, які мають бути призначені на допомогу при суспільнім забезпеченні. Досі допомога була додавана до виплат з фонду суспільного забезпечення для незасібних старців, сліпих і осіб зданих на утримання старими людьми. Допомогу додавав федеральний скарб до фондів поодиноких стейтів на виплату незасібним людям. Нова пропозиція має обняти ще інших незасібних людей, які мали б діставати „домашню допомогу" — „гом ріліф" з стейтових фондів. Звіт, предявлений комісії, виказує, що в 1941 р. пересічна старечна пенсія виносила $22.60 і їм треба було додавати ще як „ріліф" по $20.50 місячно. На підставі зміни закона в 1945 р. старечна пенсія піднеслася до $28.52 місячно. Минулого року пенсія виносила пересічно по $25.13 і з федеральних фондів треба було таким старцям додавати по $38.18 місячно. Загально 10 відсотків людей, які переходять на старечу пенсію по 65 році життя, звертаються за додаткову допомогу на прожиток, бо пенсія не вистачає. У теперішнім пляні є обняти медичну допомогу в пенсії для старців.

ВЕРХОВНИЙ СУД ПІДТРИМУЄ ПРАВО СТЕЙТІВ УПРАВИЛЬНЮВАТИ ПОВЕДІНКУ РОБІТНИЧИХ ЮНІЙ.

Вашингтон. — Верховний Суд вирішив, що стейти мають право заборонити юніям скликати часті зібрання членів в годинах праці, як засіб для приневолення підприємців прийняти домагання підвишки платні. Суд вирішив теж, що підприємство не може забороняти юнії вживати залі підприємства на зібрання, коли в місцевості нема іншої залі. Замітне є теж рішення Верховного Суду в справі відклику від. 65 юнії робітників в товарових магазинах в Ню Йорку, що управа юнії не сміє давати наказу робітникам являтися на зібраннях юнії, щоб їх опісля там застрашувати і приневолювати до голосування так, як юнія каже.

ПРЕЗИДЕНТ БУВ ПРИЯВНИЙ НА ЛЕКЦІЇ В ШКОЛІ

Вашингтон. — Президент Труман пішов знову до школи. Незамітно і без попереднього повідомлення він явився на лекції історії д-ра Реймонда Сонтаґа в Краївій Воєнній Колеґії між 114 учнями. Він прислухувався 90 мінут лекції про воєнну стратегію держав Осі підчас другої світової війни і вийшов без ніяких завваг на дальше урядування в Білому Домі. Після науки професор сказав, що він був „доволі змішаний" приявністю президента.

Труман і Айзенгавер відкрили кампанію Червоного Хреста

Кампанію з 1949 р. за зібранням $60,000,000 на Американський Червоний Хрест почав промовою по радіо президент Труман, а після нього сказав своє слово ген. Двайт Д. Айзенгавер. Президент візвав „усіх людей доброї волі" складати жертви на Червоний Хрест, який він назвав „спілкою народу". Його промова була передана після півгодинної радієвої програми Амерікен Бродкестинг Компані в год. 9.55 ввечір в понеділок 28 лютого. Ген. Айзенгавер сказав, що Червоний Хрест це „тепле серце вільного народу" і якщо б воно було занедбане, тоді „уряд був би оправданий вмішатися в таку ділянку, в якій уряд вільної країни не повинен цього робити".

У своїй промові през. Труман згадав про всесторонню діяльність А. Ч. Х. і його розгалуження, а ген. Айзенгавер вказував на взірцеву організацію А. Ч. Х. при своїй діяльности. Ще перед започаткуванням кампанії поодинокі міста поробили від себе підготовку до місцевої кампанії.

СЕНАТОРИ ВПЕВНЯЮТЬ АЧЕСОНА ПРО ПРИЄМЛИВІСТЬ АТЛАНТІЙСЬКОГО ПАКТУ.

Вашингтон. — Сенатори Там Конналі й Артур Ванденберг улевнили секретаря стейту Діна Ачесона, що зачерк Атлантійського Оборонного Договору приємливий для них так, як він складений. Точні умови Атлантійського Пакту не звісні, одначе загально думають, що в 5 точці поміщене запевнення військової допомоги для країн, нападених агресором.

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ У СПРАВІ АТЛАНТІЙСЬКОГО ДОГОВОРУ.

Вашингтон. — Конгресмен Деніел Дж. Флод з Пенсилвенії зголосив резолюцію, щоб цілий конгрес заявився за підтримку Північно-Атлантійського Оборонного Пакту. В резолюції сказано, що на випадок нападу якогось агресора на члена А. Пакту, Злучені Держави для власної оборони дадуть усе можливе, включаючи й військову допомогу, щоб стати в обороні нападеної країни.

НА БЕРЕЗЕНЬ ЗАПОВІДЖЕНО 12 ТРАНСПОРТІВ НОВИХ ІМІГРАНТІВ

ДВА ТРАНСПОРТИ ВЖЕ В ДОРОЗІ ДО БОСТОНУ І НЮ ОРЛІН; СТАРАННЯМ З.У.А. ДК. ІДЕ 228 УКРАЇНЦІВ.

Филаделфія, 1. березня. — З канцелярії ЗУАДКомітету повідомляють, що на місяць березень заповіджено 12 чергових транспортів нових іміґрантів з таборів переміщених осіб до ЗДА. Два транспорти вже виїхали. Дня 26-го лютого виїхав з Бремергафен до Ню Орлін пароплав „Дженерал Стюрджіс", на якому їде 39 українців старання ЗУАДКомітету. Того самого дня з порту Гамбурґ виїхав до Бостону пароплав „Марін Флешер", на якому старанням ЗУАДКомітету їде 189 нових українських іміґрантів. Дата причалення кораблів до порту ще точно не відома і вона буде подана до відома своєчасно. Поіменний список українців, що їдуть старанням ЗУАДКомітету буде проголошений в черговому числі „Свободи".

ЗАПОВІДАЮТЬ ПРИЇЗД БАНДУРИСТІВ.

З приватного повідомлення з місії ЗУАДКомітету в Европі довідуємося, що роблені від деякого часу заходи на спровадження капелі бандуристів на підставі окремого контракту з відомим концертовим підприємцем, Мр. Гуроком, не мали успіху. Натомість пороблено заходи для спровадження їх до Америки звичайним порядком і вони вже правдоподібно з половині або з кінцем березня мали б виїхати до Шикаґо.

НОВИЙ СОВЄТСЬКИЙ БЛАХМАН ЗІ „ЗНИЖКОЮ ЦІН"

Москва, 1 березня. — Совєтська Рада Міністрів та Центральний Комітет партії видали за підписами Сталіна і Меленкова новий „указ" про знижку цін на 45 клясифікованих родів харчів, одягу та предметів широкого вжитку. Ціни на ці товари „знижено" від 10 до 30 процент. „Водка" має потаніти на 28%. Це зарядження пояснюється „зростом добробуту" в Совєтах. На ділі це паперове зниження цін не є нічим іншим, як тільки черговим большевицьким блахманом для голодних і обдертих совєтських рабів, бо в Совєтах сьогодні як і за ввесь час існування большевицького режіму ніколи не було ані що ані за що купувати.

Заповідають можливість резиґнації ген. Клея

КЛАРК І ВІДЕМАЄР КАНДИДАТАМИ НА МОЖЛИВИХ НАСТУПНИКІВ.

Берлін, 1 березня. — З авторитетних джерел повідомляють, що американський військовий губернатор в Німеччині, ген. Лушіюс Д. Клей, який персоніфікує західний спротив совєтським політичним атакам на Берлін, задумує в недалекій майбутності зголосили свою резогнацію з цего посту та, правдоподібно, взагалі залишити активну військову службу. Це право ген. Клеєві вже прислуговує, бо він вже закінчив 30 років своєї військової служби. З цих самих авторітетних джерел заявляють, що ген. Клей просив секретаря Армії звільнити його з теперішних обов'язків вже в часі між квітнем і липнем цього року. На пресовій конференції у Франкфурті ген. Клей потвердив, що він поінформував Армію про своє бажання перейти в стан спочинку, але він не вніс ще формальної резиґнації. Загально вважається, що ген. Клей покинув би свій теперішній пост вже аж після встановлення західно-німецької держави. Дальшими ознаками можливої резиґнації ген. Клея вважається факт, що багатьом з його штабових старшин в цьому році припадає зміна постів служби і ще не внесено жадних пропозицій, щоб їх залишити на дотеперішних місцях. Ген. Клей вчора заявив, що він повідомив департамент Армії, що він „хотів би піти у відставку швидко, як тільки це можливо". Як можливими кандидатами на наступників ген. Клея називається ген. Кларка і ген. Ведемаера. Проте, секретар Армії, Кеннет С. Роел, заявив вчора у Вашинґтоні, що ген. Клей справді хотів би залишити командування американськими збройними силами в Европі, але що не пороблено ще жадних плянів, щоб його відпустити. Секретар Роел заявив, що не винесено ще жадного рішення ані щодо відставки ген. Клея, ані щодо його можливого наступника.

П-НІ РЕБЕТ ВИЇХАЛА ДО ЕВРОПИ.

Ню Йорк, 1. березня. — З місцевого порту виїхала сьогодні американським пароплавом до Німеччини п-ні Дарія Ребет, европейська делегатка на Світовий Конгрес Українського Жіноцтва у Филаделфії. Під час свого побуту в Америці п-ні Ребет виступила з цілим рядом докладів в українських громадах, що мало теж широкий відгук в американській пресі. Виєснення п-ні Ребет про українську визвольну боротьбу, зокрема про героїчну боротьбу УПА в Україні, були свого часу надруковані теж у великих американських щоденниках, включно з Ню Йорк Таймс-ом. Друга европейська делегатка на СКУЖ, п-ні Ірина Павликовська, виїхала на короткі відвідини до Канади. До Европи вона задумує вертатися з кінцем цього місяця.

УМЕР ПРОФ. ІВАН РАКОВСЬКИЙ

Нюарк, Н. Дж., 1. березня. — Вчора в год. 11-ій ввечорі в місцевому Сейнт Френсис Госпитал умер видатний український вчений і громадський діяч, голова Українського Наукового Товариства ім. Шевченка та автор численних праць, проф. д-р Іван Раковський, проживши 74 роки. Покійний був анторопологом, учеником проф. Федіра Вовка. По скінченні університетських студій проф. І. Раковський був зразу учителем ґімназії в Коломиї, а опісля в академічній ґімназії у Львові. Після першої війни та під час польської окупації Західної України, Покійний був одним з організаторів тайного українського університету у Львові. Після ліквідації тої установи він був покликаний викладати антропологію в Богословській Академії. В році 1930 він був вибраний головою Наукового Товариства ім. Шевченка і на тому пості залишився до кінця свого життя, перенісши всі недолі цеї установи під час націстівської і большевицької окупацій. Крім своєї наукової діяльности, Покійний брав видатну участь в українському громадському житті, з окрема в Просвіті, був редактором відомих видань „Учітеся брати мої" та залишив велику наукову спадщину. До Америки він приїхав 24-го грудня минулого року, але по тижневі захворів і вже більше не піднявся з постелі. Смерть проф. Івана Раковського це велика втрата для українського народу.

КОМУНІСТИ В БРИТАНІЇ ЗАЯВЛЯЮТЬ СВОЮ ЛОЯЛЬНІСТЬ МОСКВІ

Лондон, 1. березня. — Після відомої заяви вигодованих в Москві провідників комуністичних п'ятих колон у Франції та Італії, Моріса Тореса і Пальміра Тольяті, що комуністичні партії в тих країнах не тільки не виступлять проти совєтської армії, але й активно будуть їй допомагати навіть на випадок совєтської аґресії на ці країни, тепер подібну, хоча дещо обережнішу заяву зложив теж секретар комуністичної п'ятої колони в Британії, Гері Полліт. Згідно з повідомленням комуністичного органу Дейлі Воркер, він на приватному засіданні провідників комуністичної партії британського каммонвелту заявив, що комуністи в Британії будуть намагатися зупинити „всяку аґресивну війну проти Совєтського Союзу, організуючи страйки та виконавчі комітети проти війни". Полліт з обережности не сказав, що робили б британські комуністи на випадок нападу совєтських військ на Англію, але це можна здогадуватися з попередніх заяв комуністичних провідників, які кожну війну, без огляду на те хто та з яких причин її зачав би, вважатимуть тільки аґресією на Совєтський Союз, хочби війну зачали самі Совєти. Ці відверті заяви лояльности до чужої країни з рівночасними закликами до зрадництва своїх власних народів, що їх тепер проголошують провідники большевицьких п'ятих колон в поодиноких країнах, не мають свого прецеденсу в історії.

У ФРАНЦІЇ ЗААРЕШТОВАНО ЗА ЗРАДУ ДВОХ КОМУНІСТИЧНИХ ОФІЦЕРІВ АРМІЇ

Париж, 1 березня. Міністерство внутрішніх справ Франції вчора офіціяльно повідомило про заарештування двох комуністичних офіцерів французької армії під закидом шпигунства в користь Совєтів. Один з них, згідно з повідомленням поліції, признався до передачі важливих інформацій про продукцію зброї у Франції військовому аташе одної з країн совєтських сателітів. Це вперше французька поліція вмішалася безпосередньо в справу шпигунства в армії. На слід цего навело її проголошення таємних військових інформацій в місцевій комуністичній пресі, що з черги довело до авторів цих інформацій, іменно, одного капітана, інструктора парашутистів в місті По, та одного майора. Справа починає прибирати щораз більших розмірів і вже заповідається далекойдучу акцію проти цего зрадництва. Акція ця, згідно зі заявою міністра внутрішних справ, може охопити цілу комуністичну партію, включно з її парляментарними представниками. Проти двох комуністичних послів вже пороблено заходи, щоби відтягнути їм право парляментарної недоторканости і подібну акцію заповідається теж проти Тореса. Переведені вже арешти серед комуністів, включно з двома останніми офіцерами армії, переконують, що комуністична партія у Франції, подібно як і в усіх інших країнах, є насамперед шпигунською совєтською п'ятою колоною з всеобіймаючим полем діяння.

П'ЯТЬОХ ДАЛЬШИХ ОБВИНУВАЧЕНИХ В СОФІЇ „ПРИЗНАЛИСЯ" ДО ВИНИ

Софія, 1 березня. На комуністичній судовій комедії проти 15 протестантських провідників в столиці Болгарії вчора п'ятьох дальших обвинувачених „призналися" до вини, потверджуючи закидувані їм злочини зради, шпигунства та протизаконних грошевих трансакцій. Досі зізнавало 8 обвинувачених і всі „призналися". Сімох дальших будуть зізнавати сьогодні і опісля будуть покликані свідки. Обвинувачені „признаються", що вони збирали військові, політичні та господарські інформації проти Совєтського Союзу і передавали їх американським і британським представникам.

СОВЄТСЬКИХ САТЕЛІТІВ ПЕРЕМІНЮЄТЬСЯ В СОВЄТСЬКІ „РЕСПУБЛІКИ"

Відень, 1 березня. Кемил Рінґ, бувший політичний редактор великого румунського щоденника „Семналюль", тількищо втік зі своєї країни і тепер широко описує, як то большевики поступово, але безпощадно перемінюють всіх своїх сателітів в чисто совєтські „республіки". В Румунії, Болгарії, Мадярщині, Чехословаччині і Польщі брутальною силою вводиться совєтські порядки, виеліміновуючи все, що стоїть цему на перешкоді.

АВСТРІЯ ВІДКИДАЄ ЮГОСЛАВСЬКІ ДОМАГАННЯ

Лондон, 1 березня. Австрійський міністер закордонних справ, Карль Ґрубер, відкинув вчора югославські домагання до австрійської території та в справі воєнних відшкодовань, видвигнені югославським представником на конференції заступників міністрів закордонних справ чотирьох великодержав. В інших справ Австрія готова зустріти югославські домагання „в половині дороги".

ІНДОНЕЗІЦІ ВІДКИНУЛИ ПРОПОЗИЦІЮ ПЕРЕГОВОРІВ В ГАЗІ

Батавія, 1 березня. (ЮП) — Індонезькі републиканці відкинули вчора голандське запрошення на конференцію в Газі, що почнеться 12-го березня та завданням якої є приспішити сформовання самоуправління для Індонезії. Републиканські керівники заявили, що вони ніколи не погодяться і не візьмуть участи в жадній акції, яка оминає резолюцію Ради Безпеки в справі їх країни.

ЗАЯВА ЛОЯЛЬНОСТИ СОВЄТСЬКОГО ҐАВЛЯЙТЕРА В ПРАЗІ

Прага, 1 березня. Совєтський ґавляйтер Чехословаччини, премієр Антонін Запотоцкий, заявив вчора, що в теперішньому „коаліційному" уряді Чехословаччини „немає місця для тих, що могли б змовлятися з ворогами Совєтського Союзу". Він рівночасно заповів „безпощадні заходи проти тих, що поширюватимуть брехні закордонних радієвих станцій".

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of Act of October 3, 1917 authorised July 31. 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЗА ВИЗВОЛЕНУ І ОБЄДНАНУ ЕВРОПУ

Винстон Чорчил знову заговорив про конечну потребу обєднання Европи. Це тепер його улюблена тема, бо раз Чорчил вбив собі щось до голови, то від цього не звик уже відступати. Зайво додавати, що коли цю справу поширює в Европі найбільший сучасний британський політик, то це теж доказом великих — можна сказати — основних перемін політичного й економічного відношення Англії до европейського суходолу. Виглядає це на кінець доби „блискучого відокремлення" та дипломатії, яка спиралася на „рівновагу сил", що вважалося довгі часи традиційною англійською політикою в Европі. Ще зарано твердити, як далеко буде сягати обєднання Европи, бо наразі говориться більше про західно-европейський блок демократій, але тим разом Чорчил це обєднання дещо поширив і на це якраз хочемо звернути увагу.

Справу обєднання Европи порушив Винстон Чорчил уже кількома наворотами, зокрема в Цюріху в 1946 році та в Газі, в травні минулого року. Сам він згадував про обєднану Европу, але ці, що є сьогодні при владі в Англії, постійно говорять далі тільки про західно-европейські демократії. Чи це з розмислом так діється, не знаємо. Такий поділ роль нічого не мішає, бо Чорчил може відвигати ідеал будуччини, а британське міністерство закордонних справ може здійснювати це, що в даному моменті можливе до здійснення. Британська політика завжди „намацує" грунт, заки на щось рішиться, а того роду визначні особи, як Винстон Чорчил, надаються якнайкраще до такої ролі. Як знаємо, подібне завдання виконував Чорчил і в Америці (Фултон, Мізурі), коли говорив про обєднання усіх по англійськи говорячих країн, а зокрема Злучених Держав і Британії. В основі тих усіх його обєднань є страх перед комуністичною агресією, є журба за дальшу судьбу західньої культури, чи християнської цивілізації. З такого боку, як нам здається, треба б підходити і до цього, чому Чорчил став пропагатором ідеї обєднання Европи. Це теж причина, чому Кремль веде таку завзяту боротьбу проти цеї ідеї Чорчила і чому комуністи намагались перешкодити Чорчилеві промовляти до народу в Брюселі. Це стане куди яснішим, коли додати, що Винстон Чирчил, промовляючи тим разом до 140 представників різних країн і народів, що прибули на наради Міжнародної Ради Европейського Руху, заявив їм виразно, що ціллю цього обєднання є визволення східньо-европейських країн „з обіймів тиранії", що ще гірша від тої, яку приніс Гітлер.

Представники різних країн і народів, що зіхались до Бельгії на наради, не мають одної думки, як має виглядати обєднана Европа, до якої змагають. Але добре, що ця акція набирає ширшого розмаху. Західна Европа вже так якби обєднана, знов визволення і обєднання центральної Европи вважалося завжди самозрозумілим. Зате досі не чути було нічого про східну Европу! Тому добре, що Чорчил згадав хоч за її визволення.

Як бачимо, діються в Европі великі речі. Тільки біда, що американські кореспонденти, що передають звідомлення з тих акцій згадують про різні поневолені народи, які треба визволити, але про українців не згадують. Україну збувають далі постійною мовчанкою, так, якби вона не існувала як самостійна державна одиниця. За цею аномалією треба не тільки стежити, але й треба нам усіми силами протидіати, там в Европі, і тут на американській землі.

На міжнародному політичному горизонті

Під першими промінними сонця недалекої вже цьогорічної весни починає теж з кожним днем виразніше зарисовуватися й міжнародний політичний горизонт. На це вказує цілий ряд останніх подій та авторитетних заяв і повідомлень.

Центром уваги в теперішній політичній стадії є без сумніву плянований Північно-атлантійський оборонний союз, що мав би стати формальною дійсністю вже, правдоподібно, в половині або з кінцем цього першого весняного місяця. І не без причини. Цей пакт остаточно оформить та зв'яже одним могутнім військовим союзом рішальні в теперішній світовій політиці країни західної Европи та Америки.

Атлантійський пакт буде на ділі практичним висновком з досвіду і науки історії. Протягом першої половини цего півстоліття людство пережило найжахливіші в історії дві світові війни. Аналіза причин цих воєн безсумнівно виявляє, що їх можна було оминути, якщоб миролюбні країни були подумали про свою спільну оборону своєчасно та творили оборонні союзи не аж під час самої війни, тільки перед нею. Слабість і нерішучість завжди була заохотою для напасників починати свою воєнну авантюру. Власне ці агресивні народи завжди теж вміли використати старий принціп „діли і пануй", але завжди теж помилялися. Бо в самій небезпеці здоровий інстинкт самозбереження перемагав всі другорядні розбіжності і суперечності і тоді всі волелюбні народи лучилися до спільної оборони, спільно боролись і перемагали, хоча за це доводилось платити високі жертви крови і майна. Атлантійський пакт має би цим разом направити помилки історії, зглядно не допустити, щоб вони повторялись.

Теж проблема самого пакту починає остаточно „закруглюватись". Зразу він сам був подуманий як оборонний військовий союз країн Брюсельського оборонного союзу, отже, Британії, Франції, Бельгії, Голандії і Люксембургу та Злучених Держав і Канади. В дальшій дискусії на цю тему приділено відповідну увагу теж іншим країнам, головно Скандинавським, оборона яких сьогодні нерозривно зв'язана з обороною інших західно-европейських країн. Італія сама зголосила свою готовість зв'язати свою долю зі Заходом. Туреччина і Греція видвигнули думку створити окремий Середземноморський оборонний союз, що був би доповненням Антлантійського пакту. Під враженням міжнародного напруження та західної оборонної підготовки виявили добру волю до згоди і порозуміння ізраїльці і араби в Палестині. Азійські народи на недавній конференції в справі Індонезії зі свого боку започаткували рух за об'єднанням Азії проти большевицької агресії. Американська армія в Японії відповіла позитивно на прохання самих японців, заявляючи, що вона не залишить теж цеї країни на призволяще на випадок війни. Тим самим єдине ще сьогодні большевицьке джерело міжнародної загрози ізолюється залізним кордоном рішучости і солідарности всіх миролюбних народів світу.

Це на випадок совєтської агресії та проти неї. Але рівночасно з цим починає відзиватися сумління світу та його відповідальність за те, що діється за самою совєтською залізною завісою. Це теж наука історії. Між двома останніми війнами демократичні країни дозволили совєтській і гітлерівській диктатурі ламати всі писані і неписані міжнародні закони та творити величезні воєнні машини коштом найстрашнішої експлуатації людини і взагалі заперечення найбільш елементарних людських прав. Сьогодні те саме продовжується ще в Совєтах. Але вже не без уваги світу. Міжнародна деклярація людських прав, конвенція проти народобивства, видвигнення в Об'єднаних Націях справи совєтських каторжних таборів і т. п., є першими передвісниками дальшого розвитку міжнародних відносин. Державна суверенність не може бути параваном, за яким відбуваються макабричні оргії злочинних диктатур над мільйонами безборонних рабів. У зв'язку з цим починають находити щораз більше зрозуміння теж визвольні рухи поневолених народів.

На такому тлі виступають два цілком виразні факти, зокрема важливі для американсько-українського загалу. Бо як з одного боку власне Америка веде перед в забезпеченні вільного світу від большевицької загрози, так з другого боку український нарід стоїть в першому ряді визвольної боротьби за самою залізною завісою. Ведена Америкою глобальна акція волелюбних народів для оборони перед можливостями щораз нахабнішої большевицької агресії доповнюється очолюваною українським народом визвольною боротьбою поневолених Совєтами народів. Така акція і боротьба можуть закінчитися тільки перемогою. Вона може коштувати ще багато жертв і труду, але ці жертви не будуть даремні. Ними здобудеться перемогу над цею останньою ще большевицькою перешкодою до встановлення тривкого і справедливого миру в світі та запевнення волі всім народам і кожній людині.

180-ліття „Історії Русів"

Український історик Осип Бодянський надрукував 1848 року рукопис „Історію Русов или Малой Россі" в науковім збірнику — „Чтенія Московского Общества Исторіи и Древностей". „Історія Русів" була поширена на Україні в численних копіях, її знов і читав Тарас Шевченко, читав її також російський поет О. Пушкін. Але тільки завдяки Бодянському „Історія Русов" була видрукована. Наслідок цього був той, що „Чтенія" були заборонені, а самого Бодянського покарала царська влада.

Чому? Це зрозуміємо, коли собі пригадаємо, що „Історія Русів" твір український, патріотичний, самостійницький, або, як у Росії казали, „сепаратистичний". „Історія Русів" написана російською літературною мовою, але з численними українськими виразами. Дату закінчення „Історії Русів" знаємо з самої книги. В кінці цієї праці читаємо такі слова:

„В початку 1769 року наслідував військовий загальний похід і почалася з турками справжня війна, котра чим кінчалась, Бог відає". Таким чином, 1949 року минає 180 літ від закінчення „Історії Русів". Хоч у тексті цієї історії знаходимо деякі додатки, що були написані пізніше, одначе, треба вважати, що основа „Історії Русів" була написана перед 1769 роком.

Чим цінна для нас ця „Історія"? Тим, що вона вперше дала своїм способом нарис національної української історії. У попередників автора „Історії Русів" („Синопсис" Інокентія Гізела, і ін.) бачимо спробу звязати Україну з Московщиною через династію князів, що вийшли з Києва на Московщину. Через ту династію, мовляв, Московська держава була ніби продовженням Української Київської Держави. Невідомий автор „Історії Русів" відрізняє український народ від московського і обстоює право України на державну незалежність. Він глибоко любить державно-історичну традицію України, і залюбки уживає старинної назви нашого народу — „Русь", а мешканців Московщини називає „москвитян". Автор „Історії Русів" на першій сторінці своєї праці протестує проти того, що історія „Малої Росії" в російській історії замовчується („Умолчена"), хоч вона, на його думку є основна історія державного народу.

Автор „Історії Русів" на вступі показує причину політичного упадку України після короткого розцвіту Київської Держави: це — вічні війни з диким степом, що руйнували життя українського народу:

„Ця земля неначе створена або засуджена для руїн, від частих нападів чужинців та ще частіших наїздів і воєн від союзних народів і нарешті від невпинних усобиць і боїв перенесла всякого роду руїну, нищення і пожежі і, так би мовити, обагрена і наповнена людською кровю і покрита попелом; то чи в такій нещасній землі можна було зберегти щонебудь ціле"...

Багато є в „Історії Русів" тверджень неісторичних, фантастичних. Але це річ другорядна: у 18 віці всі історії писалися в дусі публіцистичному. Слід підчеркнути політичні ідеї, які висловив автор „Історії Русів". Ці ідеї різко відділяють Україну від Московщини. Виразником ідеї свободи в „Історії Русів" був український гетьман І. Мазепа. Представником деспотизму був московський цар Петро І. Ось які слова вкладає автор „Історії Русів" в уста гетьмана Мазепи перед його рішенням із шведським королем Карлом XII.:

„Якщо допустимо царя російського статі переможцем, то уже загрожуюче нам нещастя виготовлене від самого царя цього, бо, ви бачите, що він, хоч вийшов із роду, вибраного народом із своєї шляхти, але присвоїв собі владу необмежену, мучить той народ по своїй волі, і не тільки свобода та, майно народне, але і саме його життя підлягає єдиній волі і „примсі" царській, ви бачили і наслідки цього деспотизму, яким він знищив чисельні родини найбільш варварськими карами за вини, наведені доносами і, вимушені тиранськими муками, що їх ніяка людська природа витерпіти і перенести не може; початок мук наших я переніс на самім собі: вам відомо, що за мій спротив його задумам, руїнним для нашої батьківщини, був я битий по лиці як негідна повія; і хто ж тут не визнає, що тиран, який, образив так ганебно особу, яка представляє націю, саме собою уважає її нічим за безумну худобу і за гній"...

Шукаємо наших національних традицій. Один хвалить „драпіжників", безоглядних тиранів, у яких, мовляв, треба вчитися „державної мудрости", і вказує на приклад царя Івана Страшного та на царя Петра І. „Історія Русів" показує, яке було противне тиранство духові українського народу, як наша тодішня інтелігенція ненавиділа оту московську „плаху" „дибу" і „кнут", і як вона, та наша Україна, духом своїм була частиною освіченої Европи, що шукала розумного розв'язання політичних і суспільних проблем.

В цьому дусі свободи, в демократизмі, в гуманности — наша національна традиція. І найкращим виразником цих ідей був автор „Історії Русів".

В „Історії „Русів знаходимо утіху і розраду в наші смутні дні.

Ми бачимо, що ідеї якими жили наші предки в 18 віці, одушевляють і нас. Гетьман Мазепа говорить до українського війська перед рішенням перейти на бік шведів:

„Ми тепер повинні вважати шведів за своїх приятелів і доброділів неначе посланих від Бога для визволення нас від рабства і погорди, і для відновлення попереднього стану свободи і самостійности. Бо відомо, що раніше ми були те, що тепер московці (себто — державний народ. — Ред.). Правління, первенство і сама назва Русь від нас до них перейшли, а ми тепер у них мов на сміх між народами"...

Автор „Історії „Русів" був політиком і філософом. Він бачив, що система деспотизму і тиранства була закорінена в житті московського народу. Тому то його улюбленим героєм був І. Мазепа, що хотів відірвати Україну від Московщини. Не сама царська влада була страшна авторові „Історії Русів", а також характер московського народу, що був підпорою царського імперіялізму і деспотизму. В цій книзі читаємо в описі військової ради після промови гетьмана Мазепи, що козаки — „згоджувалися тільки в одному, що потрібна зміна їх стану і що неперносна погорда у власній землі своїй від народа нічим за них не ліпшого, але нахабного і готового на всі кривди, грабування і дошкульні докори"...

В „Історії СССР" Шестакова, що видана з благословення совєтського уряду, читаємо теж про пастирливу вдачу московського народу, як комплімент („напористий"). Який відрух викликає це в українськім народі, ми добре знаємо: і в добі гетьмана Мазепи і тепер.

Читаючи „Історію Русів", зрозуміємо, що ця книга дала Шевченкові: великий поет своїм українським словом поширив і поглибив те, що російською мовою написано в „Історії Русів".

Б. О.

ВСТАВАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ДЕСЯТЬ МІЛЬЙОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

УЛАС САМЧУК

СОНЦЕ З ЗАХОДУ

РОМАН.

36)

— А! Здоров! Вітаю! Маю для тебе завдання. Сьогодні мусиш нас виручити. Маємо сходини „Говерлі". За тобою слово... Сідай! Тут чи тут... У нас тут, бачиш... Содома. Я вічно на бігу... Ось випадково забіг перемінити сорочку. Зараз знов біжу на пробу. Маю вже театр! Ех, коли б ти тільки бачив. Самі немовлята... Але... Хе, хе... Ми ще будемо таке витворяти... А тут ось жінка приїжджає...

— Жінка?

— Уяви собі, жінка... Знаєш — жінка... Як сніг на голову. Я цього від неї ніколи не сподівався. Я, так би мовити, саме... Одним словом жінка, женщина, не мужчина... Я тут, тобі прозраджу, вже встиг втріскатись... Ну, просто отак, — і Кримський шарпнув рукою по чолі... А десь цими днями має прибути з Парижу Демо-Довгопільський.... Але не забудь... Сьогодні о восьмій. Твоя черга. Щось висунь... Якусь таку, знаєш... Ти вже знаєш.. Проблеми у тебе лежать у кишені готові. Засади тільки руку... Але щось таке гостріше. Будуть самі мозки... Приїжджає також цими днями Олесь... Розумієш? Олесь... шістдесять років. Маємо вшанувати старого. Все таки, як-не-як, а він багато до цілого того театру причинився... — Кримський говорить уривно, швидко, збивається, зав'язує горошкову краватку, нарівнює, чеше... — І все на мою бідну, малу і надотепну голову... Але найгірше — жінка...

— Знає вона, що і як?

— Нічого. Комплектно ні звука... Це все для неї буде... Ах, хай йому грець... Переді мною не одна, а дві... І то власне дві... Знаєш, що значить дві... Я вдаю, що я сердитий... Але ця, знаєш... Це, виявилось, пантера... Підкарпатська пантера... Серця мало, але тіла... Це розкіш... Мушу добитися, щоб у цих хороших грудях забилось гаряче серце... Зрештою, мені більше грація, ніж сентименти...

Кальчук бере „Нову Свободу", що лежить зім'ята на стільці. На першій сторінці великими літерами: „Граф Чіяно в Будапешті за рішення віденських арбітрів". Передовиця — „Поховані мрії, „Карпатська Україна стверджена". „Православний митрополит Йосиф у прем'єра Волошина". Міністер Боне: — Повторяю: Франція ніколи не погодиться відступити п'ядь своеї території для Італії"... Процес проти українців в Познані скінчений". „Побили старосту Ню Йорку Лягвардія". „Франкові літаки бомбардують Тарагону"... Палестинські араби...

До вух Кальчука вривається знов: — Але я чекаю дещо... От, тоді візьмемось за працю... Ми переплюнемо Львів, і мусить так бути... Кинь ти ту політику... Що варті всі ті: — міністер Бек їде до Букарешту. Міністер Чіяно їде до Будапешту. Комісар фон Фінкельштейн-Літвінов їде до Женеви... Ех, ті мені міністри, щоб їм чорт... Скільки вони витрачують грошей, щоб витанцювати тут для нас нову війну... — з притиском вириваеться в Кримського.

Кальчук дивиться на рекляму в газеті: „За кілька днів Різдвяні дзвони! Яким радісним буде нам Свят-Вечір, що принесе нам практичний подарунок ФЛЬОРІДУ, відомий високоякісний супергет в ціні 1790 кч.". „Закордонна торгівля Німеччини за місяць листопад. Привіз — 522 мільйони марок — вивіз 453"... „Статистика релігій світу. Всіх католиків 383,719,838".

Кримський більш, ніж старанно перед маленьким крутлим дзеркальцем, причісує своє мастке, чорне волосся. На стіні над канапою вже зміна. Там вже сцени з „Аїди", „Юлія Цезаря" й „Фавста"... Кальчук, помічає покреслений папірець і бере його. Дрібним, жіночим письмом надряпано:

Коли над Парижем сонце сходить,
У нас вже восьма ранку...
Хто мою душу торкає і будуть
З мізерного хустського спанку?
Де той Мефісто, що думку лоскоче
Драпіжним, гострим пальцем...
Ніяк, ніяк, вернутись не хоче,
Той день, коли був я повстанцем...

— Кинь це, — каже Кримський. — Це тільки прелюбодійство... Мушу бігти. Моя „Летюча естрада" вже чекає... О восьмій „оверля"... Пам'ятай!..

Гасне світло, і вони виходять. У низу в малому сальоні на Кримського дійсно чекає з тузин молодих людей обох статей. За пару хвилин Кримський уже говорить пристрасно: — Щоб бути артистом треба найперше цю справу любити. Треба чутись втіленням безлічі душ, дум та ідей. Треба привести душу і тіло в рівновагу. Позбутись цієї брудної шкіря, змінити барву костей, збільшити темп крови.. Ми всі тут мужики. Ми повертаємось так, як природа. Чуємо все відрухом... Мистець на сцені — це образ живого божества, що тисячі людських натур змушує сміятись, плакати, тремтіти, гніватись і любити... Мова його повинна дзвеніти. Нема звичайного слова. Слово наше гранчасте і чітке... Ось наприклад...

У великій залі за січовим столом Кальчук знаходить Тарнавського. Давно очікувана зустріч. Ця людина, що не носить ніяких відзнак на своему січовому мундирі, винятково цікавить Кальчука. Усміхнена, чиста постать з виразним синім поглядом і чітким шрамом на чолі. З ним сидить старший, вищого зросту добродій з рідким волоссям. — Гузар, — чує Кальчук і пригадує, що він бачив уже цю людину в Римі. Говорив з ним на теми теорії війни і раси...

— Кого бачимо, кого бачимо... Дуже приємно, — каже Тарнавський. — маю для вас завдання. Ось ми обговорюємо ідеологічно-виховну роботу Січі. Ви, товаришу, мусите конечно туди вступити. Це забобон, що письменники не мають чого робити у війську. Знаю, що ви їздите, несете світло по Верховині. Хвалю. Добре. Але світла потребують також ті, що тут...

(Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ВОНИ ЗНОВУ ЛЮДИ...

УКРАЇНСЬКІ Д.П. БУДУЮТЬ СВОЇ НОВІ ДОМИ В МЕРІЛЕНДІ

6)

(Докінчення).

XV.

СИМВОЛ ВІЛЬНОЇ УКРАЇНИ НА ФАРМІ МЕРІЛЕНДУ

Скільки приємних вражень мусить викликати в кожного вид Володимирового Тризуба на віддаленій фармі в стейті Меріленд! Цей символ вільної України завезли тут зі собою Вартоломей і Олександра Торжбинович, молоді українські фармері, що вчора ще були нікому непотрібними діпі, а сьогодні вони вже знову люди. Лютий ворог відібрав їм все, відібрав їм їхню батьківщину, але він не міг відібрати їм їхньої віри в неї та їхньої надії, що прийде час і минеться та забудеться „срамотная година" неволі і знову ожеве „добра слава, слава України". Вони зазнали багато горя, вони пройшли світами, несучи в своїх серцях та в своїх бідолашних клунках цей невмірущий символ невмірущої вільної України.

Зі свого нового місця побуту, зі своєї праці та зі свого оточення вони дуже вдоволені. Роблять все, що на фармі може бути до роботи. Трохи руки болять, але звикнуть. За минулий тиждень Вартоломей, з якого фармер для простоти і вигоди зробив „Волтера", дістав за тиждень праці 10 долярів. Харчуються разом з фармерами. Як буде дальше — ще не знає. Фармер зі свого боку висловлює теж найбільше вдовілля своїми новими співробітниками.

XVI.

„РЕФОРМАТОР" ДОНЧУК

На черговій великій фармі Меріленду „серце крається" Зосимові Дончукові, 46-літньому економістові „тепер з Волині", яка теж, правдоподібно сягає, в його розумінні, по Одесу. Він сам познайомлений з фармерським ділом економіст і працював колись в якійсь комісії планування. І як йому тепер не має „краятися серце", як він, наприклад, бачить, що тут дається корм худобі і вона приблизно половину з того розкидає? Він з подивом говорить про механізацію сільського господарства в Америці, але він багато дечого зреформував би. Головно з кормом худоби.

Дончук — це один з тих українських професіоналістів, що їм кожна робота знайома і жадна не страшна. Тепер він фармерський робітник і фармер з найбільшим признанням оцінює його роботу. Проте, в голові фармера зроджуються всілякі думки про „Юкрейніенс", як він бачить, що головний, якщо не єдиний зміст Дончукового багажу — це книжки. Крім того, Дончук — любитель-фотограф, він теж пише. Його спогад про „Діда Василя" з-під советської дійсности вже теж чекає своєї черги в редакції „Свободи".

Дончук і фармер собою і працею цілком задоволені. Мешкання, харчі і все дуже добре. Праця — як коли, але часом доводиться і довгенько поробити. За минулий тиждень фармер дав йому 10 долярів. Платня та мешканеві і харчові умовини найбільше інтересують капітана Ріджлі. Йому насамперед залежить на тому, аби всі новоприбулі були задоволені та щоби нікому не діялася кривда. Те саме д-р Галан. Фармер з одушевленням оповідає про поступ Дончука в англійській мові. Наостанці звертається до нас усіх з пропозицією „геф ей сігар" і за хвилину наші автомашини знову зі швидкістю 50 дозволених миль котяться розлогими та залитими проміннями сонця полях Меріленду на чергову фарму з новими українськими імігрантами.

Як далеко звідсіль до Львова і Самбора? Новоспечений „Волтер" Торжбинович і його жінка з інтересом приглядаються „картографічним" вияснениям фармера про географічне положення місцевости їх нового побуту. Це інтересне теж для д-ра Галана. — (Фото — Фенчинський).

XVII.

„ЕВЕРІБАДІ ГЕППІ"

Так коротко схарактеризував капітан Ріджлі положення на фармі, на якій живе і працює новоспечений „фармер" Дмитришин зі своєю сім'ею. **Він — кооператор а його дружина** — учителька, але фармерська робота вже є, сказати б, в українській крові. Робота не легка, але яка робота легка? Проте, на душі легко, як є свідомість, що з цеї роботи є користь та що це є справді вільна робота вільної людини.

Ця українська сім'я в Меріленді має ще одну радість. Це їх син. Ми приїхали на фарму цілком несподівано, але всіх застали прибраних та в святочному настрою. Це ж неділя. Їх син — у вишитій сорочці — це справді козак, хоч куди. На другий, чи третій день після приїзду на фарму він вже був в школі і зразу в п'ятій клясі. З усім перкрасно дає собі раду і учителі самі ствердили що його знання, головно в математиці, переходить програму п'ятого шкільного ступеня.

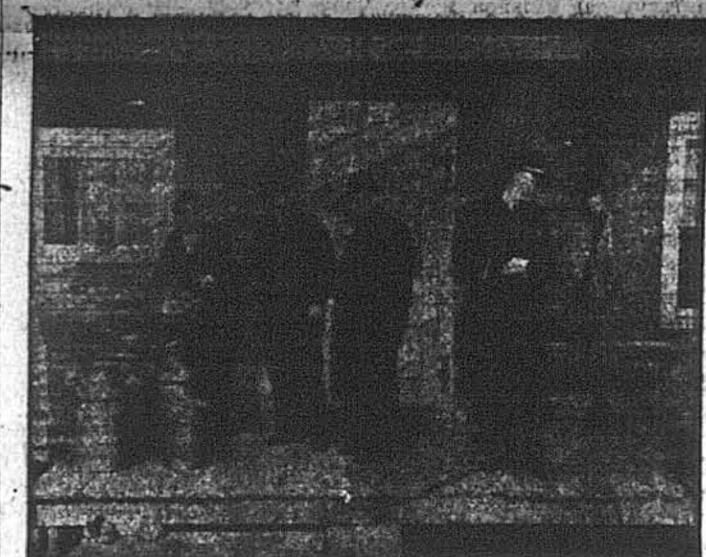
Дмитришині і сім'я фармера Донела Ендрю могли б бути прикладом співжиття робітників з працедавцями. У них вже з першого дня витворилось прекрасне дружнє відношення і це є одною з головних причин загального вдовілля і радости. Тут справді „еверібаді геппі" — як ствердив капітан Ріджлі.

„Еврібаді геппі" на фармі, де живуть і працюють вчорашні українські „діпісти", колишні кооператор і учителька на своїй українській землі, Дмитришині, тепер щасливі кандидати на цілком рівноправних вільних громадян цеї вільної країни. — (Фото Фенчинський).

XVIII.

„ВЕРІ ПЛІЗД"

„Вері плізд" — дуже задоволений теж молодий фармер Френк Бівер своїм новим українським співробітником, Михайлом Полянюком, а Полянюк фармером. Заки ми добрались на їх фарму, нам довелось перемогти одну чисто фармерську трудність — болото. Фарма ще недавно була власністю нігрів, що від них її відкупив за досить дешеву ціну Мр. Бівер. Купив з усім: полем, лісом, хатою і болотом в доїзді до неї. Роберт зі справжньою поліційною відвагою пустився в це болото своєю машиною, а капітанові з д-ром Галаном вже „не випадало" лишатися. На фарму ми ще коштом більшого зужиття газоліни добрили, але з фарми капітанове авто вже треба було витягати трактором. І витягнули.

Михайло Полянюк в „розмові" зі своїм фармерським працедавцем про призначення та злі і добрі сторінки накривки до баньки на молоко. Д-р Галан побіч вдає, що він і на цій справі розуміється, а капітана Ріджлі фотограф Фенчинський „зловив" ще заки він потрапив прибрати відповідну позу. — (Фото — Фенчинський).

Полянюк і фармер, як і в багатьох інших випадках американських фармерів з українськими робітниками, мають одиноку трудність, іменно, порозумітися. Але навіть ця трудність є часом „вері плезент", як доводиться рухами рук означувати поодинокі поняття.

XIX

ВЗІРЦЕВА ФАРМА МР. ГЕМБРИЛ-А

За таких без сумніву можна вважати фарму і фармера Мр. Гембрил-а. Ми вже далеко за собою були залишили сліди болота з попередньої фарми, як звернули в напрямку забудовань великої земельної посілости та житлових домів, що могли б сміло вважатися курортом. Під'їжджаючи до фарми, ми зустріли подорозі середнього віку чоловіка, в якому навряд чи можна б відразу пізнати фармера. Своїм виглядом і поведінкою його можна б „взяти" скоріше за інтелектуала-професіоналіста. Він їхав автом в протилежному напрямку, але як довідався про ціль нашої подорожі, завернув свою машину та попровадив нас до недалеких вже забудовань.

Міссіс Гембрил (зправа) познайомлює Павлину Камінську з технічними чудами американської кухні. Біля п-ні Камінської дві дочки Міссіс Гембрил. — (Фото — Фенчинський).

Фарму Мр. Гембрила можна вважати за взірцеву під кожним оглядом. Фармера і його сім'ю теж. Ми оглянули насамперед один цілком новий будинок, влаштований з великим комфортом для фармерських робітників. Умеблювання для кімнат Мр. Гембрил замовив в Балтимор, чи у Филаделфії, і як тільки воно буде доставлене, будинок буде відданий до вжитку робітникам. Докищо, вони приміщені в цілком люксусовому як на фамерські відносини житловому будинку самого фармера.

На цій фармі живе і працює вчорашний український „діпіст" Василь Камінський зі своєю дружиною Павлиною та малою дочкою Дарією. Самого Василя Камінського ми не застали дома; після обіду пішов на прохід, пояснила нам його жінка. А на проходи тут є куди ходити: поля і ліси куди оком глянеш. Сама українка з великим одушевленням оповідає нам про свій побут на фармі. Чоловік працює на фармі, а вона допомогає в хаві. Вона має до нас єдине прохання: пояснити фармерам, що вона і її чоловік хотіли б робити більше, ніж вони мають до роботи. Місіс Гембрил з признанням усміхається та виявляє своє найбільше вдовілля зі своїх українських співробітників. Вона заявляє, що від своїх робітників вона не вимагає більшої та іншої роботи, яку вона робить, чи могла б робити сама. У них на фармі і в хаті все механізоване, все робиться машинами, і тому потриває ще деякий час, заки українці повністю опанують всі нові методи праці. Але фармері вже після кількох днів подиляють велику спосібність своїх нових співробітників, їхню інтелігенцію, пильність і трудолюбивість. В найблищому часі Мр. Гембрил дожидає ще дальші три сім'ї українських фармерських робітників зі скитальщини. Під час розмови Мр. Гембрил виявив велику зорієнтованість та заінтересування загальними українськими справами.

На цій фармі трапилася теж приємна пригода капітанові Ріджлі. Припадково приявний там молодець підступив до капітана, питаючи: Екскюзмі Сер, чи не будете ви капітан Ріджлі. Ай ем — каже капітан, а в чому діло. Моя мати — вияснив дальше молодець, — є вашим великим приятелем. І назвав ім'я своєї матері. Пригадка зробила велику приємність капітанові. Він теж мило згадує цю паню, що „була найліпшою танцюристкою в Балтимор" ще за його, сказати б, парубоцьких часів.

XX.

„ЖИВА ПРОФЕСІЙНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ".

„Живою професійною енциклопедією" назвав фармер Пудика Івана, що його разом з жінкою Христиною та малим сином Володимиром ми з черги відвідали на одній з фарм Меріленду. Фармер признається, що виставивши завірення та погодившись прийняти на працю і мешкання невідомого йому „форейнера", він зразу мав деякі побоювання. Але всі вони розвіялись вже в перших днях спільного знайомства. Тепер вони взаємно цілком зі себе задоволені. Його „Юкрейніен" — це в роботі всезнайко. Крім великого знання фармерського діла, він є вправним шофером, знає шевство, кравецтво, включно з фризієрством — і тут фармер погладив себе по свіжо підстриженій з боків лисій голові. Вони разом живуть, разом харчуються і разом працюють. Жінки разом забавляють своїх немовлят. Фармер ще оповідав нам таку пригоду: Він довідався, що на одній сусідній фармі теж є сім'я новоприбулих українських робітників. Бажаючи зробити своїм українцям приємність, він порозумівся телефоном зі сусіднім фармером і тоді вони оба покликали українців, щоб і ті собі поговорили по телефоні. Фармер зі щирим співчуттям говорив, як він довідався, що українець з другої фарми пропонував швидко закінчити розмову, відчуваючи нехіть до телефону. Фармер думає, що це ще залишки европейського переляку цих людей, що в телефонічній розмові та ще й незрозумілій для американців мові могли б добачувати „змову" іт. п. На цій фармі, як і на попередніх, ані фармер ані робітники не мали жадних окремих побажань, крім вислов в взаємного вдовілля.

Сім'я Івана Пудика і його фармерських працедавців. Двох чоловіків, дві жінки і двоє дітей. Все — сказати б — симетрично. Д-р Галан на краю зправа між ними теж радіє, що все „окей". — (Фото — Фенчинський).

На цьому „автор цих рядків" закінчив свої відвідини новоприбулих старанням ЗУАД Комітету українських робітників на фармах Меріленду. Інші „сопутники" ці відвідини продовжували ще до пізнього вечора того ж дня.

XXI.

ПІДСУМКИ.

В цьому першому короткому репортажі з умовин життя і праці спроваджених ЗУАД Комітетом нових українських імігрантів на фармах Меріленду інформації про це аж ніяк не вичерпується. На цю тему можна б вже написати — як кажуть — „грубу книгу". Вправді, обмежений час відвідин не дозволяв нам ані на докладніші оглядини самих фармів, ані на довші розмови з фармерами і робітниками. Але всі вони стояли без сумніву під понятям капітанового „еверібаді геппі". Фармері давали найбільше признання та подивляють трудолюбивість, солідність, інтелігенцію, чистоту та приявність українців. Українці зі свого боку не находять досить палких слів, щоб виявити своє вдовілля з нових обставин та щоб висловити свою вдячність ЗУАДКомітетові та цілому американсько-українському загалові за допомогу в переселенні. Звичайно, це ще тільки початки і ще залишається багато дечого наладнати. Інтересно, що бажання власної української церкви і українського священика в околиці, де могли б всі сходитися і спільно по своему молитися, було чи не одиноким побажанням всіх. Майже всі українці намагались представити свою радість з теперішнього положення на чорному тлі кошмарного минулого. Сьогодні в них вже зроджуються сміливі пляни на майбутнє, бо вони справді вже знову люди. Щасливі люди у вільній країні.

ГОЛОВНИЙ УРЯД У. Н. СОЮЗУ

ОЛОВНИЙ ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ:

ОЛОВНИЙ ПРЕДСІДНИК:
МИКОЛА МУРАШКО,
41-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.

ЗАСТУПНИК ГОЛ. ПРЕДСІДНИКА:
ГРИГОРІЙ ГЕРМАН,
9 E. Jackson St., Wilkes-Barre, Pa.

ЗАСТУПНИЦЯ ГОЛ. ПРЕДСІДНИКА:
МАРІЯ МАЛЕВИЧ,
230 E. Agnew Ave., Pittsburgh 10, Pa.

ГОЛОВНИЙ СЕКРЕТАР:
ДМИТРО ГАЛИЧИН,
81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.

ГОЛОВНИЙ КАСІЄР:
РОМАН СЛОБОДЯН,
81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.

ГОЛОВНА КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ:

ДМИТРО КАПІТУЛА,
33 S. Hancock St., McAdoo, Pa.
ВОЛОДИМИР ГІРНЯК
1 Craik Ave., Kingsway, Toronto 9, Ont., Canada
Д-р АМВРОСІЙ Т. КІБЗЕЙ,
4651 Braden Ave., Detroit 10, Mich.
ІВАН В. ІВАНЧУК
5930 Manor, Detroit 4, Mich.
СТЕПАН КУРОПАСЬ,
9.0 N. Montclaire St., Chicago, Ill.

ГОЛОВНІ РАДНІ:

ПАВЛО ДУДА
1535 Benjamin Ave., Windsor, Ont., Canada.
СТЕФАН СЛЮБОДЯН,
.23 N. 10th St., Philadelphia, Pa.
ІВАН РОМАНИШИН,
15 — 38th St., Irvington, N. J.
ТАРАС ШПИКУЛА,
5466 W. Haddon Ave., Chicago, Ill.
ВОЛОДИМИР ДІДИК,
6711 Rutland Ave., Detroit, Mich.
ГЕНОВЕФА ЖЕРЕБНЯК,
1369 Brown St., Akron, O.
МИКОЛА ДАВИСКИБА,
41 Rosewood St., Mattapan, Mass.
ІВАН КОКОЛЬСЬКИЙ
23 Fairlawn Ave., P. O. Box 467 Woonsocket, R. I.
ДМИТРО ШМАГАЛА,
4037 Riveredge Rd., Cleveland, Ohio
ОЛЕНА ШТОГРИН
4753 N. Hutchinson St., Phila 41, Pa.
ПЕТРО КУЧМА
95 East 7th St., New York 3, N. Y.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Похорон бл. п. Івана Сороки.

В четвер 2-го грудня б. р. похоронено бл. п. Івана Сороку (старшого), що проживав у Филаделфії ще від 1906 року. Він помер в пятницю 26-го листопада на удар серця. Покійний приїхав до Америки зі села Климець, повіту Стрий, Галицької України.

Івана Сороку виколисали бойківські коломийки, плекали верховинські вітри, виховали зелені Карпати.

Приїхавши до Америки, він не забув про свою верховинську маму, але щиро тримався того, що вона його навчила. У Филаделфії він був одним з піонірів українського організованого життя. Він був одним з основателів найбільшого товариства у Филаделфії, Українсько-Американського Товариства Горожан, він закладав Братство св. Василія, відділ УНСоюзу; був членом основателем Української Громади на Норді, а через останні десять літ був господарем Українського Горожанського Клюбу у Франкфорді. Брав участь чи не у всіх патріотичних виступах української громади в Филаделфії; був делегатом на Конвенції У. Н. Союзу кількома наворотами. Помагав збирати фонди на рідне село, на визвольну боротьбу і різні добродійні цілі. Сам також любив жертвувати.

Покійний виховав гарну родину, три доньки і два сини. Один з синів, Олександер, є старшиною при Американській Армії. Тепер служить в Японії. В смутку і горю оставив вдову Анну і чотири внуки.

Похорон його стягнув велике число людей, а по похороні відбулися похоронні поминки в домі Тов. Українсько-Американських Горожан. Тіло покійного рівнож було вложене в великій салі Тов. Горожан. Цим віддано йому честь як членові основателеві.

Поминками проводив п. Михайло Дубас. На його поклик згадали покійного добрим словом отсі громадяни: М. Дармограй, І. Жмутин, С. Слободян, М. Вишиванюк, Т. Свистун, Т. Тренич, Г. Шагала, І. Кісь, Хромяк й інші. По відданню пошани згаданим громадянами, п. М. Дубас попросив присутніх, щоб на памятку Івана Сороки зложили датки на добродійні цілі.

Зложили слідуючі учасники похорону: по $5: Т. Радинський, С. Слободян, П. Бернацький, Н. Ковбель; по $2: М. Дармограй, М. Вишиванюк, Т. Свистун, Л. Зацний, А. Муцинка, І. Жмутин, Дідамо, Г. Михайлюк; по $1: П. Карач, Г. Шагала, С. Бриндзей, І. Кісь, М. Фука, С. Хромяк, Плавяник, Борисевич, Хромяк, Н. Криськьо, Морріс, Хромяк, І. Пеленський, Бадай, К. Тершак.

Можливо, що декого незаписано, то проситься вибачити. Всіх грошей зібрано $54.20, які так розділено: на Український Допомоговий Комітет в Филаделфії $30.20, решту грошей розділено на українські радійові програми в Филаделфії.

Учасник.

БОСТОН, МАСС.

Другий привіт для наших братів.

Дня 11 лютого наша громада знову привітала своїх братів, що приїхали з заморя до гостинних берегів нашої Америки. Тому, що приїзд був заповіджений наперед, наш місцевий допомоговий комітет добре приготовився, щоб гідно зустрінути їх вже в пристані. Вечір 10 лютого комітет зійшовся на нараду, а на ній явився від ЗУАДК адв. Мих. Родик. Він дав нам вказівки, що нам робити і треба було бачити, як наші громадяни прислухувалися до тих вказівок, щоб їх точно виконати. До праці стали не тільки уроджениці Старого Краю, але й тут роджена молодь. Наше жіноцтво приготовило перекуску, яку мали ми подати новим імігрантам негайно після того, як покінчиться перевірка багажів митними урядовцями.

При підготовці перекуски і при обслузі при виході з корабля працювали наші громадяни: В. Хомин, В. Ярош, А. Пащак, І. Одомарук, а з жінок: М. Мороз, С. Музика, М. Давискиба, А. Гуцуляк, М. Хомин. Крім того теж і деякі інші громадяни виконали інші прислуги. Вони закупили харчових мясних продуктів та овочів, молока й хліба і поробили „сендвічі" на дорогу. До цього причинилися грошевими жертвами: А. Шафранська і М. Зварич по 2, а Ф. Бойко 1 доляром. Хто розуміє, що це значить жертва на наглі потреби, той мусить дати признання того роду жертводавцям.

Тому, що на майбутнє знову будуть приїздити через Бостон кораблі з скитальщини, нам треба бути готовими з жертвами на такі хвилеві потреби й на це звертається увагу нашому громадянству Бостону й околиці. Жертви треба складати до місцевого допомогового комітету. Побажаним було б, щоб теж і наші товариства прихильно поставилися до цієї справи.

М. Давискиба.

СЕЙНТ ЛУІС, МО.

На скитальців.

На „поправинах", влаштованих громадянами Петром і Вандою Ярема з нагоди одруження їх сина Володимира, з фаху фотографа, з Флорою Ліндер, гром. Михайло Паращак сказав кілька слів на тему терпінь наших скитальців. На допомогу скитальцям зібрано $20.

Жертвували: Петро Ярема $5; М. Паращак $3; В. Ярема і А. Браакс по $2; по $1: Тріса, Дворек, К. Люпчин, В. Паращак, М. Сопков, А. Лясковська, М. Круховський, Е. Ярема, А. Ґромоцька. Збірку вислано до ЗУАДКомітету.

Анна Ґромоцька.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Свято в память О. Басараб.

В неділю 13 лютого Відділ 23 Союзу Українок обходив величаво память Ольги Басараб та інших наших героїв. Минає якраз 25 років, як Ольга Басарабова згинула мученицькою смертю в ляцькій тюрмі у Львові. В церкві стали ми до панахиди, яку відправив о. Побуцький, 82 членкині в двох рядах з відзнаками на грудях. По відправі зійшлися всі в Українськім Народнім Домі при Мартин вулиці. Саля була гарно прибрана, а портрет Ольги Басараб обвішано гарними рушниками. Хоч падав дощ, але народу було повно.

По отворенню свята п-нею Ясінською виступив хор під управою п-ни Андрусевич і відспівав два гимни, американський і Союзу Українок Америки. Потім відспів підібрані на це свято пісні, а їх виконання повитала публика громадними оплесками. Деклямація п-ні Захарко, що недавно прибула зо скитальщини, викотила багато сліз, бо була віддана з великим відчуттям. Повстанчі пісні, привезені з краю, відспівали дві родини: Стельмахів і Захарків. Вони грали і співали і публика прямо не хотіла їх пустити зо сцени.

Обширний реферат про Покійну Ольгу Басараб виголосила п-ні Сливинська, згадуючи при цьому і про цілий ряд інших наших героїв та героїнь.

Потім знов виступали зо співами родини Стельмахів та Захарків.

При кінці влаштовано ще перекуску, підчас якої п-ні Ясінська покликала до слова п. Захарка, що розповів про переживання нашого народу на рідних землях під різними окупаціями і на скитальщині. Про боротьбу наших повстанців розповідала п-ні Стельмах, кажучи, що й її одинокий син не хотів опускати рідної землі й пішов до повстанців.

Весь дохід піде по половині на допомогу УПА і видання творів Лесі Українки англійською мовою.

Марія Чериба, секр.

ПЕРЕЛИВАЮТЬ НА МОРІ НАФТУ З КОРАБЛЯ НА КОРАБЕЛЬ.—Картина, яку маємо перед собою, нагадує часи другої світової війни, коли то випробувано переливання нафти з корабля на корабель на повному морі. Тепер цю практику удосконалено. Таке переливання дає змогу великим воєнним кораблям (панцирникам) оставати довго на морі й том сповнювати своє завдання, що є дуже важне. На картині бачимо аж три кораблі при переливанні нафти. Зправа це великан-літаконосець.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа конче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи адресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

• • •

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

17,287 Фута Степана, Марії і Андрія Гаркала з с. Фаліївки (Сянік) від Гаркала Олексія.

17,288 Радош Степана з с. Жерниці (Сянік) від сестри Радош Марії.

17,289 Слободзян Степана с. Івана і Теклі з с. Красна (Зборів) від Прейма Івана с. Михайла.

17,290 Мартнюк Малашки д. Осипа від Ващейко Стефанії.

17,291 б) Шляхтович Марії і Магдалини - Миролович від Щербицька Зофії д. Юлії з дому Шляхтович.

17,292 Грибик Йосифа з с. Ямна Долішна від Даньків Софії зам. Кузьо.

17,293 Кукуруза Зофії з дому Кузьминська д. Йосифа з с. Грабова (Золочів) від Кузьмінський Володимира.

17,294 Марченко Петра с. Константина з с. Молодиківщина (Київ) від Колесник Федора.

17,295 Вуйко Михайла, Ганчаж Михайла з с. Воля Районова (Старий Самбір) і з с. Цийків (Любачів) від Пахольчишин Стефанії і Яреміцький Івана.

17,296 Ґлуговська зам. Боровська Анни від брата Ґлуговський Петра.

17,297 Пилипишин Миколи з с. Кошів (Бережани) від Дубчак Володимира.

17,289 Циркот Марії замуж. Тирпак з с. Габів (Ясло) від Циркот Василя.

17,299 Верещинський Ілька, Турчинський Олександра з м. Городка (Подільська губ.) від Полюга Миколи.

17,300 Проць Петра з с. Облодниць (Стрий) від Данилишин Михайла.

17,301 Земляків з Полісся з сіл Стрільна, Спітово, Янів біля Пинська від Юхнюк Марти.

17,302 Проць Андрія з с. Ваньович (Самбір) від Проць Дмитра с. Івана.

17,303 а) Шпак Насті і Василя діти Онофра з с. Команча (Сянік) від брата Шпак Степана.

Голоситись на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia, 5, Pa.

З ЗАМІТОК СОВЄТСЬКИХ ЛЕТУНІВ ПРО НАСТРІЙ ПІД СОВЄТАМИ.

Ню Йорк. — Совєтські летуни, поручники Пірогов і Барсов, які свого часу здезертирували з совєтської летунської служби і прилетіли в американську зону в Австрії, обїздять тепер американські міста. Підчас свого побуту в Ню Йорку вони мали розмову з репортером щоденника „Новое Русское Слово", в якій між ін. замітніші такі інформації: На початку другої світової війни населення Росії було переконане, що Росія програє і що перемога Гітлера вирятує Росію з комуністичного ярма. Тому то цілі армії не хотіли воювати і переходили масово на бік ворога. „Нарід думав, що поява Гітлера тільки хвилева і що не може бути нічого гіршого від Сталіна. Одначе показалося інакше. В р. 1942 почали приходити в Росію вісті про варварства німців на Україні і Білорусі. Це рішило про настрій. Коли б Гітлер не був зробив тої помилки, і не показав себе злодієм і варваром, німці були б здобули Москву. Так занедбали ми єдину нагоду для скинення ненависного ладу. А тепер вже такої нагоди не буде", казали летуни.

Коли запитали летунів про вуличний рух в Америці, вони згадали про місто Річмонд, у стейті Вирджінія, яке вони відвідали. Це, на їх думку, мале містечко, а на вулицях сотні авт. „А тепер візьмім якийсь совєтський город, що підходить величиною, як Коломия, в Україні. Там двадцять тисяч жителів. А скільки там автомашин? Нам це звісне добре: шість штук. Три американських джіпів і три забрані авта підчас війни від німців. Всі вони казьонні — воєнні".

А. МАРГОЛІН ВЕРНУВСЯ З ЕВРОПИ.

На днях вернувся з Европи відомий суспільний діяч і автор, бувший посол Української Народньої Республики, п. А. Д. Марголін.

НЕ ВІДОМА ДОЛЯ О. СКОРОПИС-ЙОЛТУХОВСЬКОГО.

З приватного листа з Німеччини довідуємося про таємниче зникнення відомого українського діяча, Олександра Скоропис - Йолтуховського. П. Йолтуховський жив на передмістю Берліна і уже буде два роки, як він одного дня вийшов з дому і більше не вернувся. Від того часу пропав всякий слід за ним. Підозрівають, що його в Берліні могли схопити большевицькі людолови.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БРУКЛИН, Н. Й. — Квартальні збори Тов. ім. Б. Хмельницького, від. 158, відбудуться в пятницю, 4. березня, в годині 8. ввечір, в У. Н. Домі, 216 Гренд ул. Просимо членів прийти на збори, бо маємо багато важних справ до полагодження. — М. Кіт, рек. секр.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

ПОШУКУВАННЯ

МАРІЯ ЖУРАТ,
яка тільки що приїхала з краю, шукає свого мужа
АНДРІЯ ЖУРАТ,
який мешкав в 1932 році в Ню Йорку під ч. 58 Norfolk St. Походить родом зі села Мокре, пов. Сянік, коло Загіря. Хто знає про него, або він самий, прошу зголоситися на мою адресу:

MARIA ZURAT
c/o Anna Czech,
336 Elm St., New Britain, Conn.

Кожний, хто бажає, щоби прислане ним оголошення пошукування родини і знайомих різних скитальників було поміщене у „Свободі" безплатно, хай вишле таке оголошення впрост до

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

Хто бажає, щоби прислане ним оголошення було поміщене, раз або більше разів, окремо, як платне, то хай разом з оголошенням пришле гроші. Одноразове оголошення, розміру 1 цаль в одній колюмні коштує $1.00.

Адм. „Свободи".

ТАРЗАН, ч. 2042. Тарзан тужить за Дженою.

Коли Редзік довідався, що Тікар утік, він попав у лють. „Твоє життя находиться в моїх руках, а як ти його цінвш, то віднайдеш для мене того звіра" — сказав він.

Під дулом Редзікового револьвера Джена показувала дорогу до слідів Тікара.

Вона безнадійно дивувалася, чому Тарзан досі не вирятував її, і серед таких думок переcікалася через джунглі...

...а Тарзан сумував над утратою своєї дружини. Він споглядав на море, яке, на його думку, її поглотило.